İBN-İ SİNA

el-Kanun fi't-Tıbb

Tıp Prensipleri

Özet Çeviri

ÇEV: PROF. DR. ÖMER ANLAR

Eski Yeni Yayınları

Eskiyeni Yayınları: 66

el-Kanun fi't-Tıbb
(TIP PRENSİPLERİ)

İbn-i Sina

(Özet Çeviri)

Çeviren: Prof. Dr. Ömer Anlar

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no:13178)

Kapak ve Mizanpaj
FCR

Baskı ve Cilt
ANKARA ÖZGÜR MATBAACILIK
BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. TİC. A. Ş.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312.385 70 77 (Sertifika No: 46821)

1. Baskı: Kasım 2019
2. Baskı: Nisan 2021

ISBN: 978-625-7673-05-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No:14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89
web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

el-Kanun fi't-Tıbb
(TIP PRENSİPLERİ)

İbn-i Sina

(Özet Çeviri)

Çeviren: Prof. Dr. Ömer Anlar

Ankara 2021

Prof. Dr. Ömer ANLAR

1957 yılında Hatay'da doğdu.
1983'de Tıp Doktoru oldu.
1992'de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İbni Sina Hastanesi Nöroloji Anabilim Dalı'nda uzmanlık eğitimini tamamladı.
2004 yılında Doçent, 2009 yılında Profesör oldu.
Türkiye'nin değişik bölgelerinde Devlet Hastanesi ve Üniversitelerinde görev yaptı. Bunların bazılarında Nöroloji bölümünün kuruluşunda katkıda bulundu.
Ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanan birçok araştırma makalesi mevcuttur.
Çok iyi derecede Arapça yanı sıra, İngilizce ve Fransızca diline hakimdir.

TAKDİM

İbn-i Sina İslam medeniyet tarihinin yıldızlarından biridir.

Asya'da gelişmiş bir üniversite şehri olan Buhara'da doğdu.

Buhara, kızıl kum çölünün ortasında meşhur ipek yolu üzerinde kurulmuş, Çin ve Hint'den gelip Avrupa'ya doğru giden kervanların mutlaka uğradığı ve mola verdiği bir şehirdir.

Buhara'da 75 Kervansaray, 11 kapalı çarşı ve 60 medrese vardır. Buhara tarihte her zaman öncelikle ilim sonra da ticaret merkezi olmayı sürdürmüştür.

İbn-i Sina Türkistan'da yetişen evrensel bir ilim adamıdır.

Halkı Müslüman olan ülkelerde, Avrupalıların yaşadığı gibi, medeniyetten mahrum bir Orta Çağ yaşanmamıştır.

Türkistan İslam medeniyetinin yetiştirdiği Farabi, Harezmi ve Biruni ile Endülüs İslam medeniyetinin ilim dünyasına sunduğu İbn-i Rüşd, Ebul Kasım Zehravi, Dr. Muhammed Gafiki ve İbn-i Haldun eserleriyle kıyamete kadar yaşayacaktır.

İbn-i Sina tarihe mührünü vuran ilim adamlarının başında gelir.

10 yaşında Kur'an-ı Kerim'i ezberledi. Hafızası ve muhakemesi gelişti. Çalışkan, yeni şeyler öğrenmeye karşı meraklı, yetenekli ve gayretli bir öğrenciydi.

16 yaşında insan sağlığı ile ilgili çalışmaya başladı. İnsan vücudunu; anatomisi, fizyolojisi, patolojisi ve organların fonksiyonlarıyla tanıdı.

İnsanda psikolojik tahlilleri kolayca yapan bir ilim adamı olarak yetişti.

İbn-i Sina 19 yaşında tıp doktoru olarak hastaları tedavi etmeye başladı. Hükümdar Nuh bin Mansur'u kronik hastalığından kurtarınca ismi ilim çevrelerince duyuldu.

Sağlık konusunda hastalığına çare arayanlar çevre şehirler ve ülkelerden gelip ona başvuruyordu.

Saray doktorluğu yaptı.

Çok gezen, çok okuyan ve çok yazan bir ilim adamıydı. 57 yıllık hayatı boyunca 200 kitap yazan asrın en üretken ilim adamlarından oldu.

İbn-i Sina bir ilim komandosuydu. Avrupa üniversitelerinde 4 asır okutulan *el-Kanun fi't-Tıbb* eseri bunun canlı ispatıdır. Fransız Tıp Akademisi'nin giriş kapısında tıp tarihinin vazgeçilmezleri olan Hipokrat, Galen ve İbn-i Sina (Avicenna)'nın temsili tabloları vardır.

İbn-i Sina'nın bu ölümsüz eserini Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ömer Anlar özetleyerek Türkçeye çevirmiştir. Ömer Anlar Hocayı ve titiz editörlüğü ile sayın Hüseyin Nazlıaydın'ı tebrik ediyorum.

Bu eser 2017 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın yayınevi seçilen, nitelikli yayınlarıyla tanıdığımız Eskiyeni Yayınları tarafından okuyucuya ve araştırmacılara sunulmuştur. Hayırlı olsun!

Dr. Mehmet Sılay

TEŞEKKÜR

İbn-i Sina'nın bu dev eserini tercüme etmemi öneren, her zaman bana yol gösteren ve teşvik eden, ağabeyim, dostum ve meslektaşım Dr. Mehmet Sılay'a şükranlarımı sunarım.

Ayrıca bu kitabın hazırlanması ve basımında emeği geçen Sayın Hüseyin Nazlıaydın'a ve Eskiyeni Yayınları çalışanlarına teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ömer Anlar

ÖN SÖZ

Bu dev eseri çevirirken yaklaşık bin yıl önce birçok bilginin günümüz tıp bilgileri ile örtüştüğüne şahit oldum. Bu örtüşmenin, özellikle insan anatomisi ve organların fizyolojisinde daha belirgin olduğunun farkına vardım. Ancak şu hususu unutmamak gerekir; biz hekimler günümüzde bile birkaç sene önce doğruluğundan şüphe edilmeyen ve altın standart sayılan bazı bilgi ve tedavi yöntemlerinin seneler geçtikçe yanlış olduğuna şahit olmaktayız. Bu nedenle, İbn-i Sina'nın bin yıl önce yazdığı el-Kanun fi't-Tıbb kitabında geçen her bilginin doğru olduğunu kabul edip, modern tıp imkânlarını bir tarafa atmak doğru bir yaklaşım olamaz.

Bu kitapta geçen anatomi, fizyoloji, hastalık ve tedavi ile ilgili bilgilerin elbette bilimsel değeri vardır. Ancak esas olan kitabın tarihi değeridir.

el-Kanun fi't-Tıbb kitabında şaşırtıcı şekilde günümüz tıbbı ile örtüşen birçok bilgi dikkatimi çekmiştir. Bunların bazılarını aşağıda okurlara sunmak isterim.

İbn-i Sina ayrıntılı bir şekilde kafa çiftleri ve spinal sinirlerin anatomisini açıklamıştır. On iki çift olan kafa çiftleri anatomisinden bahseden İbn-i Sina, bu sinirleri yedi çift şeklinde gruplandırmıştır. İbn-i Sina bu kranyal sinirleri açıklarken, bunların on iki kranyal sinire denk geldiğini görmekteyiz.

Kokunun havada yayılıp buharlaşması, kalbura benzer kemikten (kribriform kemik) geçen sinir lifleri ile kafa içindeki meme ucuna benzer koku sinirine (olfaktör) ulaşmasını ve kokunun beyin tarafından algılanması ile oluşan koku yolunu günümüz anatomi ve fizyoloji kitaplarında anlatıldığı gibi güzel bir şekilde açıklamıştır.

İbn-i Sina görme siniri olan optik sinir çiftini anlatırken, her iki optik sinirin beynin ön tarafından kaynaklandığını ve belli bir seyirden sonra buluşup çaprazlaşarak devam ettiğini dile getirmiştir. Ayrıca, bu çaprazlaşmanın her iki göz tarafından görünen nesnenin beyinde tek olarak algılanması için elzem olduğunu vurgulamıştır.

Göz anatomisinden bahsederken, İbn-i Sina korneanın aslında üst üste olan dört ince katmandan olduğunu söylemiştir.

Yüz felcine (lakva) ismini veren İbn-i Sina, bu hastalığı yüz felci ile adı anılan Bell'den çok önce tanımlamıştır.

Kulak deliği medial yüzeyi işitme siniri lifleri ile döşenmiş olan bir hava keseciğinden (iç kulak) bahseden İbn-i Sina, bin sene önce ses dalgalarına değinmiştir. Bu dalgaların sinir lifleri ile döşenmiş hava keseciğine ulaştığını söyleyen İbn-i Sina, adeta işitme yolunun fizyolojisini ve anatomisini dile getirmiştir.

İbn-i Sina konuşma bozuklukları nedenlerinden bahsederken; bunların beyinde bir patoloji, dile gelen motor sinir çıkışında bir lezyon veya bizzat dile gelen sinir tutulumu sonucu olabileceği gibi dil kasında patoloji sonucu gelişebileceğini ifade etmiştir.

Gırtlak içindeki kasların (ses telleri) fonasyonu icra eden organ olduğunu ve bu kasların gırtlağın dereceli olarak açılmasını ve çıkan havanın akış hızını kontrol ettiğini bin yıl önce çok teferruatlı bir şekilde açıklamıştır. Ayrıca fonasyon bozukluğunun gırtlak hastalıklarında olabileceği gibi, larinkse gelen sinir (rekürren sinir) tutulumu veya beyin hastalığı sonucu olabileceğini izah etmiştir. Boyunda bulunan kitlelere müdahale edilirken rekürren sinir hasarı ve ses bozukluğundan bahsetmiştir.

İbn-i Sina ayrıntılı bir şekilde beyinden kaynaklanan ve vücutta en uzun kranyal sinir olarak kabul edilen vagusdan bahsetmiştir. Bu sinirin göğüs ve karın boşluğuna kadar uzandığını, teferruatlı bir şekilde anlatmıştır. Ayrıca, vagus sinirine bası olursa hıçkırığın ortaya çıktığını söylemiştir.

Başın bir yarısında sık olarak ortaya çıkan baş ağrısını tarif etmiş ve bu ağrıyı şakika (migren) olarak tanımlamıştır.

Kalbin özel otonom inervasyonundan bahseden İbn-i Sina, yaptığı deneysel çalışmalarında bir hayvanın kalbi yerinden çıkartıldığı halde bir süre daha atmaya devam ettiğini göstermiş ve kalp kasının diğer kaslara benzemediğini vurgulamıştır.

İbn-i Sina özofagustan bahsederken özofagus duvarı boyunca longitudinal olarak uzanan kas liflerinden oluştuğunu ve liflerin bir kısmının transvers olarak yerleştiğinden söz etmiştir. Kas liflerinin longitudinal olarak yerleşmesi sonucu besinlerin kolayca yutulmasını ve transvers liflerin yutulan besinlerin aşağı doğru itilmesini güzel bir şekilde açıklayarak, mikroskop ve modern histolojik incelemelerin olmadığı bir çağda, özofagus anatomisi ve fizyolojini tarif etmiştir.

İbn-i Sina sindirim olayına ve karaciğerin bu olayda önemine değinmiştir. Karaciğeri, besinleri pişirme ve kan üretimini tamamlayan organ olarak tanımlamıştır. Ayrıca, besinlerin kimusa dönüştükten sonra mezanterik damar dalları ile mide ve bağırsaklardan emildiğini ve daha sonra kan ile portal vene geldiğini açıklamıştır. Kanın, karaciğerden çıkan vena cava ile vücudun tüm parçalarına yayıldığını ve pişirme olayından arda kalan safranın safra kesesine ve suyun böbreklere doğru yöneldiğini söylemiştir.

Obstrüktif ikterde gaitanın beyazlaşması, idrar renginin aşırı bir şekilde koyulaşması ve vücudu saran kaşıntıdan bahsetmiştir.

Batın duvarı herniyasyonlarından bahseden İbn-i Sina, küçük herniyasyonların prognozununun büyüklere göre daha kötü olduğunu vurgulamıştır. Günümüz tıbbında da bilinen bu cerrahi tablonun fizyopatolojisini güzel bir şekilde açıklamıştır.

İbn-i Sina, yapma ilaçların hazırlanması ve kullanmasından bahsederken, günümüzde ilaçlar ile ilgili ilaç yarı ömrüne benzer zamansal süreçlere değinmiştir. Hazırlanan bir preparat veya ilacın hazırlanıp kullanıma uygun hale geldikten sonra, ne kadar süre içerisinde aktif olabileceğini dile getirmiştir.

İshal nedenlerinden bahsederken, ancak bir kaç asır sonra etyopatolojisi keşfedilen sprue (çölyak) hastalığı ve kolerayı tarif etmiştir.

İbn-i Sina ana rahmindeki fetüsün üç zar tarafından çevrili olduğunu belirtmiştir. İçten dışa olan plasental, allantois ve koryon zarlarını tek tek tarif etmiş ve her zarın fonksiyonlarını açıklamıştır. Gebelik ve doğum süreçleri hakkında bilgi veren İbn-i Sina, molar gebeliği veya diğer adıyla yalancı gebeliği ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır.

İbn-i Sina deri gözeneklerini tarif etmiştir. Ayrıca, deri gözeneklerinde tıkanmalara bağlı hastalıklara da değinmiştir.

İbn-i Sina, katı atıkların atılması için bağırsakların Yüce Yaratan tarafından birçok parçadan yaratıldığına işaret etmiştir. Günümüzde de terminolojik olarak aynı isimleri taşıyan bu parçalara sırasıyla on iki parmak bağırsak, jejenun, ileum, çekum, kolon ve rektum olarak ismini vermiştir. Besinlerin emilimi için bağırsakların kıvrımlı yaratılışından ve bu şekilde besinin bağırsaklarda yeteri kadar süre bekletilmesinden bahsetmiştir.

Yaklaşık bin sene önce, İbn-i Sina günümüzün en önemli sağlık sorunlarından biri olan obezite ve zararlarına çok ayrıntılı bir şekilde değinmiştir. Sağlıklı beslenmeye önemli yer ayıran İbn-i Sina, tam doymadan sofradan kalkmayı önermiştir. Tokluk hissinin yaklaşık bir saat sonra gerçekleşeceğini, aksi takdirde tam doyma olayından sonra vücutta ağırlık gelişeceğini ileri sürmüştür. Günümüz tıbbında öğün alındıktan sonra beyinde belirli merkezlerin uyarıldığı ve yaklaşık bir saat sonra tokluk hissinin geliştiği bilgisi hekimler tarafından bilinmektedir.

İbn-i Sina kitabında egzersiz ve çeşitlerine birçok yerde değinmiştir. Egzersizin sağlığın korunmasında en önemli faktör olduğunu savunmuş, uygun şekilde ve vakitte yapıldığı takdirde, birçok hastalıktan koruduğunu ve vücuttan zararlı maddelerin atılması için yardımcı olduğunu söylemiştir.

İbn-i Sina kitabında birçok yerde vücuttaki salgılar, humeral stabilite ve bu stabiliteyi sağlayan ilaçlardan bahsetmiştir.

İbn-i Sina ilaçların etkinliğini ispatlamak için deneysel çalışmalar yapmıştır. Bu siyakta *tiryak* ismini verdiği panzehirlerin etkisini göstermek için; haşere veya yılan tarafından sokulan tavuk veya horoz gibi hayvanlara önceden vermiş ve etkisini araştırmıştır. Tiryak alan hayvanların zehirden etkilenmediğini ve ölmediğini görmüştür. Neticede bu ilacın insanoğlu için de faydalı olabileceği kanaatine varmıştır.

İbn-i Sina; kötü hava ve sularda bulunabilen anormal partikül, gaz ve benzeri nesnelerden bahsetmiş ve bunların salgın hastalıklara neden ola-

bileceğini vurgulamıştır. Bu durumu, yaşamakta olduğumuz korona pandemisi sürecinde de görmekteyiz.

Akut apse ve püstüllerden bahseden İbn-i Sina, zona zoster veya halk dilinde gece yanığı olarak bilinen hastalıktan bahsetmiştir. Bu hastalığın yumuşak dokuyu ve sinirleri tutabildiğini, yumuşak doku tutulumunun kolay düzelebileceği, ancak sinir tutulumunun uzun süreceğini söylemiştir. Günümüz tıbbında zona zoster hastalığına neden olan etkenin periferik sinirleri tuttuğu, şiddetli ve uzun süren nöropatik ağrıya neden olduğu bilinmektedir.

Sindirim, dolaşım ve boşaltım sistemi ile ilgili günümüz fizyoloji kitaplarıyla şaşırtacak kadar benzer şekilde bilgiler veren İbn-i Sina, kanda vital gücü taşıyan latif bir buhardan bahsetmiştir. Bu buharın, oksijenden başka bir şey olmadığını tahmin etmek zor değildir.

İbn-i Sina'nın kitabındaki tedavi yöntemlerinin herkes tarafından rahatlıkla okunup uygulanabileceği bir durum söz konusu değildir. Çünkü kitapta geçen bazı tedavi yöntemleri ve ilaçların ciddi yan etkileri ve hatta öldürücü etkileri vardır. Okurların dikkatini bu duruma çekmek isterim. Kitapta geçen tedavi konularına çok değinmedim. İbn-i Sina tedavi konularına oldukça geniş yer vermiştir. Bunu yaparken birçok karışım ve kompleks ilaçlardan bahsetmiştir. Bu ilaçlardan bazıları günümüz tıbbında kontrendikedir. Bu yüzden tedavi bölümlerini yer yer özet şeklinde çevirmeye çalıştım. Ayrıca kitapta birçok yerde geçen şarap kelimesi Türkçe'deki şarap anlamına gelmemektedir. Çünkü şarap kelimesi, Arapçada içilecek her sıvı için kullanılır.

İnsan anatomisi, organlar, salgılar ve fizyoloji ile ilgili diğer konulara oldukça teferruatlı bir şekilde değinilen ve birçok eski hekim ve filozof görüşünü taşıyan bölümleri de özet şekilde çevirdim.

Bu özet çeviri kitabın hekim arkadaşlar tarafından kolay anlaşılabilmesi için üslubumun mümkün olduğu kadar günümüzde kullanılan medikal terminolojiye uygun olmasına özen göstermeye çalıştım.

Son olarak okurlara tekrar hatırlatmak isterim. İbn-i Sina'nın bu dev eserinin tarihi değeri oldukça büyüktür. Buna yönelik kitap hakkında araştırma ve alıntılar yapılabilir. Teşhis ve tedavi için hekim veya araştırmacılar için bir tıbbi kaynak kitabı gibi görmemek gerekir. Teşhis ve tedavi için günümüzdeki modern tıbbın olanakları hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Selam ve saygılarımla.

Prof. Dr. Ömer Anlar

GİRİŞ

el-Kanun fi't-Tıbb (Tıp Prensipleri) kitabı İbn-i Sina tarafından yaklaşık bin sene önce o günün Arapçası ile yazılmıştır.

Her ne kadar Arap âlemi İbn-i Sina Arap'tır ya da İranlılar İbn-i Sina Pers kökenlidir demelerine rağmen o, İslam medeniyetinin yetiştirdiği Orta Asyalı büyük Türk filozof ve bilim adamıdır. İbn-i Sina'nın gerçek adı el-Hüseyin bin Abdullah'tır. Avrupa'da *Avicenna* olarak bilinir.

İbn-i Sina Özbekistan-Buhara'da 980 yılında doğmuş ve 1037 yılında İran-Hamadan kentinde vefat etmiştir.

Zengin ve ünlü bir ailenin çocuğu olan İbn-i Sina'nın babası Kur'an-ı Kerim ve dini bilimler yanı sıra diğer bilimleri öğrenmesi için hep oğluna özellikli hocalar tutmuştu. İbn-i Sina kısa süre içerisinde hocalarından kaptığı bilgileri geliştirip onlarla yarışır hale gelmişti.

İbn-i Sina on yaşında Kur'an-ı Kerim'i ezberledi. Daha sonra matematik, fizik, kimya, astronomi ve tıp bilimine ilgi göstermeye başladı. On yedi yaşına geldiğinde tıp eğitimi ve tedavi konusunda bir hayli ün kazandı. Hastaları maddi karşılık beklemeden tedavi ederdi.

O yıllarda hastalanan bölge sultanını da tedavi etti. Tedaviden memnun kalan ve şifa bulan sultan, İbn-i Sina'ya ödül vermek istediğinde İbn-i Sina, sadece sultanın zengin kütüphanesini kullanma talebinde bulundu. Bu sayede İbn-i Sina'nın ilmi kat kat artmaya başladı. İbn-i Sina bu kütüphanede dünyanın meşhur âlimlerinin kitaplarını inceleme fırsatını bulmuş oldu.

İbn-i Sina yirmi bir yaşına geldiğinde birçok emir, hükümdar ve sultan tedavi için ona başvurmaya başladı.

el-Kanun fi't-Tıbb kitabı haricinde İbn-i Sina birçok tıp kitabı yanı sıra; felsefe, fizik, matematik, kimya ve astronomi ile ilgili kitaplar yazdı.

el-Kanun fi't-Tıbb kitabı İbn-i Sina'nın en önemli kitabıdır. Belki de tıp ile ilgili dünyanın en ünlü eski tıp kitabıdır.

el-Kanun fi't-Tıbb kitabı yazıldıktan sonra Latince'ye çevrilmiş ve (Canon Medicinae) ismi altında Avrupa üniversitelerinde bir ana tıp kitabı olarak yaklaşık 400 yıl okutulmuştur.

İbn-i Sina'nın bu büyük eseri beş kitaptan oluşur.

Birinci ciltte tıp tanımı, anatomi, fizyoloji ve hastalıkların nedenleri ile genel belirtileri yanı sıra, sağlığın korunması ve hastalıkların tedavisi ele alınmıştır.

İkinci ciltte o günün şartlarında kullanılan basit (bileşik olmayan) ilaçlar konusunu ele almaktadır. Bu cilt iki bölümden oluşmaktadır.

Daha küçük olan birinci bölümde basit ilaçların natürü, ilaçların etkilerine göre sınıflandırılması yanı sıra bu ilaçların toplanması ve depolanması gibi konular mevcuttur. Daha büyük olan ikinci bölümde ise her ilaçla ilgili bilgi, etki, özellik, vücut bölümleri ve organlara yönelik gösterdiği terapötik etki ile yan etkileri listeler şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca çoğu bitki kökenli olan yüzlerce ilaç Arapça Ebced alfabesine göre ele alınmış ve sistematik bir şekilde sıralanmıştır.

Üçüncü ciltte baş ve beyin hastalıkları, periferik sinir hastalıkları, göz hastalıkları, koklama patolojileri ve burun ile ilgili hastalıklar, kulak hastalıkları, ağız ve dil hastalıkları, dudak, diş ve diş eti ile ilgili hastalıklar ve farinks hastalıkları yanı sıra; göğüs ve akciğer, kalp, meme, özofagus, mide, karaciğer, dalak, safra kesesi, bağırsaklar, anüs, böbrek, mesane, erkek ve kadın üreme organları ile diğer organları tutan hastalıklara geniş bir yer verilmiştir. İbn-i Sina bu üçüncü ciltte sadece hastalıklara değinmeyip, aynı zamanda hastalıklara maruz kalan organların anatomisine ve fizyolojisine teferruatlı bir şekilde değinmiştir.

Dördüncü ciltte İbn-i Sina; ateşli hastalıklar, hastalıkların seyri sırasında olan kritik dönemler, apseler ve püstüler lezyonlar, bütünlüğü bozan hastalıklar, atel (splint) uygulamaları ile kırıklar, zehirler ve kozmetoloji ile ilgili konuları ele almıştır.

İbn-i Sina beşinci ciltte bileşik ilaçlar veya orijinal adı olan Akrabazinleri ele almıştır. Bir hastalık için her zaman tedavi edecek basit (tek) ilaç olmayabileceğini, bu nedenle ilacın etkili olması için bileşik ilaca gereksinim duyulacağını dile getirmiştir. Bu kitapta Akrabazin ismini verdiği ilaçlar arasından panzehir (tiryak) isimli ilaçlara geniş yer vermiştir

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KİTAP
TIP BİLİMİ İLE İLGİLİ GENEL PRENSİPLER 39

BİRİNCİ ANABÖLÜM
TIP TANIMI VE TIP İLE İLGİLİ KONULAR 41
1. Kısım: Tıp Tanımı 41
2. Kısım: Elementler 41
3. Kısım: Bedensel Natürler 41
4. Kısım: Vücut Salgıları 42
5. Kısım: Doku ve Organlar 43
I. Madde: Kemikler 43
II. Madde: Kaslar 48
III. Madde: Sinirler 51
IV. Madde: Arterler 54
V. Madde: Venler 56
6. Kısım: Vücudun Doğal Güçleri 57

İKİNCİ ANABÖLÜM
HASTALIKLAR, NEDENLERİ VE GENEL BELİRTİLERİ 61
1. Kısım: Hastalıklar 61
1. Bölüm: Etyoloji, Hastalık ve Semptomlar 61
2. Bölüm: Beden Durumu ve Hastalık Çeşitleri 61
3. Bölüm: Strüktürel Hastalıklar 62
4. Bölüm: Bütünlüğü Bozan Hastalıklar 62
5. Bölüm: Kompleks Hastalıklar 63
6. Bölüm: Hastalık Olmayan Ancak Hastalıklar Kategorisine Giren Bazı Durumlar 63
7. Bölüm: Hastalıkların Dönemleri 64
8. Bölüm: Hastalıklar Hakkında Son Söz 64
2. Kısım: Hastalıkların Nedenleri 64
1. Bölüm: Genel Nedenler 64
1. Madde: Nedenler İle İlgili Genel Açıklama 65
2. Madde: Hava Durumu ve Vücudumuz 65
3. Madde: Mevsimlerin Etkisi 65
4. Madde: Mevsimlerin Özellikleri 65

5. Madde: Temiz Hava 66
6. Madde: Hava ve Mevsimlerin Özellikleri 66
7. Madde: Mevsimsel Anormallikler 66
8. Madde: Hastalığa Neden Olmayan Hava Değişiklikleri 66
9. Madde: Sağlığı Etkileyen Hava Değişiklikleri 66
10. Madde: Rüzgârın Etkisi 67
11. Madde: Çevrenin Etkisi 67
12. Madde: Hareket ve Dinlenme 69
13. Madde: Uyku ve Uyanıklık 69
14. Madde: Psikolojik Faktörler 69
15. Madde: Beslenme 69
16. Madde: Sular 71
17. Madde: Tutma (Retansiyon) ve Boşaltma (Eliminasyon) 73
18. Madde: Gerekli Olmayan Aynı Zamanda Zarar Vermeyen Nedenler 74
19. Madde: Yıkanma, Güneş, Kum ve Yağ Banyoları 74
2. Bölüm: Özel Nedenler 75
1. Madde: Isıtıcı Nedenler 76
2. Madde: Soğutucu Nedenler 77
3. Madde: Nemlendirici Nedenler 77
4. Madde: Kurutucu Nedenler 78
5. Madde: Deformite Yapan Nedenler 78
6. Madde: Kanal ve Yollarda Konstriksiyon ile Obstrüksiyon Yapan Nedenler 78
7. Madde: Dilatasyon Yapan Nedenler 79
8. Madde: Vücutta Sertlik Yapan Nedenler 79
9. Madde: Yüzeylerde Düzleşme Yapan Nedenler 79
10. Madde: Dislokasyon Yapan Nedenler 79
11. Madde: Organ ve Dokuların Birbirine Yakınlığını Engelleyen Nedenler 79
12. Madde: Organ ve Dokular Arasında Olan Uzaklığı Bozan Nedenler. 79
13. Madde: Anormal Hareket Nedenleri 79
14. Madde: Kemik ve Bezelerde Hipertrofi Nedenleri 80
15. Madde: Atrofi Nedenleri 80
16. Madde: Bütünlüğü Bozan Nedenler 80
17. Madde: Ülserasyon Yapan Nedenler 80
18. Madde: İnflamatuvar Kitle Yapan Nedenler 80
19. Madde: Ağrı Nedenleri 81
20. Madde: Bazı Ağrı Tiplerinin Nedenleri 81
21. Madde: Ağrıyı Giderenler 82
22. Madde: Ağrının Etkileri 82
23. Madde: Zevk Hissini Ortaya Çıkaran Nedenler 82
24. Madde: Hareket ile Uyandırılan Ağrı 82
25. Madde: Zararlı Sıvılar ile Uyandırılan Ağrı 82
26. Madde: Gaz İle Uyandırılan Ağrı 82
27. Madde: Retansiyon (Tutma) ve Eliminasyon (Boşaltma) Nedenleri.. 82
28. Madde: Dispepsi ve Dolgunluk Nedenleri 83
29. Madde: Organ Yorgunluğu Nedenleri 83

3. Kısım: Semptom ve Belirtiler 84
Bölümler 84
Birinci Bölüm: Semptom ve Belirtiler İle İlgili Genel Açıklama 84
İkinci Bölüm: Hastalık ve Sekonder Belirtileri İle Arasındaki Farklar ... 86
Üçüncü Bölüm: Bedensel Natürlere Ait Belirtiler 86
Dördüncü Bölüm: Dengeli Bedensel Natür Belirtileri 86
Beşinci Bölüm: Anormal Bedensel Natür Belirtileri 86
Altıncı Bölüm: Dolgunluk Belirtileri 86
Yedinci Bölüm: Vücutta Baskın Olan Salgının Belirtileri 87
Sekizinci Bölüm: Obstrüksiyon Belirtileri 87
Dokuzuncu Bölüm: Gaz Belirtileri 87
Onuncu Bölüm: Ödem ve Tümörlere Ait Belirtiler 87
On Birinci Bölüm: Bütünlüğü Bozan Durumlarda Belirtiler 87
Alt Bölümler 87
Birinci Alt Bölüm: Nabız 87
İkinci Alt Bölüm: İdrar ve Gaita 91

ÜÇÜNCÜ ANABÖLÜM
SAĞLIĞIN KORUNMASI 99
Baş Kısım: Giriş (Sağlık, Hastalık ve Ölüm) 99
Birinci Alt Kısım: Bakım 100
İkinci Alt Kısım: Erişkinlerde Bakım 103
Üçüncü Alt Kısım: Yaşlılarda Bakım 109
Dördüncü Alt Kısım: Anormal Bedensel Natürlere Sahip Olanlarda Bakım . 111
Beşinci Alt Kısım: Mevsimlerde ve Yolculuk Sırasında Bakım 112

DÖRDÜNCÜ ANABÖLÜM
TEDAVİ YÖNTEMLERİ 117
1. Kısım: Tedavi İle İlgili Genel Açıklama 117
2. Kısım: Anormal Bedensel Natürlerin Tedavisi 118
3. Kısım: Ne Zaman ve Nasıl Evakuasyon (Boşaltım) Yapılır 119
4. Kısım: Emezis ve Pürgasyon İle İlgili Kurallar 119
5. Kısım: Pürgatif Tedavi İle İlgili Kurallar 120
6. Kısım: Aşırı Pürgasyon ve Pürgatif İlacın Kesme Zamanı 121
7. Kısım: Aşırı Pürgasyonun Tedavisi 121
8. Kısım: Pürgatif İlacın Etkisiz Olduğu Durumda Tedbirler 121
9. Kısım: Pürgatif İlaçlar 121
10. Kısım: Bu Konu İle İlgili Başka Yerde Olan Temalar 122
11. Kısım: Emezis 122
12. Kısım: Emezis Sonrası Bakım 122
13. Kısım: Terapötik Emezisin Faydaları 122
14. Kısım: Aşırı Emezisin Zararları 123
15. Kısım: Emezis Komplikasyonlarının Tedavisi 123
16. Kısım: Aşırı Emeziste Bakım 123
17. Kısım: Lavman Uygulamaları 123
18. Kısım: Linimentler (Yakılar) 124
19. Kısım: Sprey/Serpme Tedavisi 124

20. Kısım: Flebotomi (Kan Alma) ... 124
21. Kısım: Hacamat ... 126
22. Kısım: Kupa Tedavisi veya Kansız Hacamat ... 127
23. Kısım: Sülük Tedavisi ... 127
24. Kısım: Evakuasyon Terapisinin Kesilmesi ... 128
25. Kısım: Obstrüksiyonların Tedavisi ... 128
26. Kısım: Kitlelerin Tedavisi ... 128
27. Kısım: İnsizyon Tedavisi ... 129
28. Kısım: Kangrenin Tedavisi ve Ampütasyon ... 129
29. Kısım: Anatomik Bütünlüğü Bozan Hastalıklar ve Yaraların Tedavisi ... 129
30. Kısım: Dağlama (Koterizasyon) ... 130
31. Kısım: Analjezik Tedavi (Ağrının Giderilmesi) ... 130
32. Kısım: Öncelikli Tedavinin Seçimi ... 131

İKİNCİ KİTAP
TEK veya BASİT İLAÇLAR ... 133

BİRİNCİ ANABÖLÜM
BASİT İLAÇLARLA İLGİLİ GENEL İLKELER ... 135
1. Makale: Basit İlaçların Natürü ... 135
2. Makale: Deney İle Basit İlaç Natürlerin Belirlenmesi ... 135
3. Makale: Kıyas İle Basit İlaç Natürlerin Belirlenmesi ... 135
4. Makale: Basit İlaçların Etkileri ... 136
5. Makale: Dış Etkenlere Maruz Kalan İlaçların Etkisi ... 137
6. Makale: Basit İlaçların Toplanması ve Depolanması ... 137

İKİNCİ ANABÖLÜM
BASİT İLAÇLARLA İLGİLİ LİSTELER VE PRENSİPLER ... 139
Listeler ... 139
Prensipler ... 139
1. Prensip: İlaçlar Hakkında Genel Bilgi ... 139
2. Prensip: İlaçların Sistematik Sınıflandırılması ... 140

Elif Harfi (ا) ... 140
إكليل الملك / *Melilotus Officinalis* / Sarı Yonca ... 140
أنيسون / *Pimpinella Anisum* / Anason ... 140
أفسنتين / *Artemisia Absinthium* / Pelin Otu ... 141
آس / *Myrtus Communis* / Mersin, Murt ... 141
أقاقيا / *Acacia Arabica* / Akasya ... 142
إسقيلْ / *Scilla Martima* / Ada Soğanı ... 142
إذخِر / *Andropogon Schoenanthus* / Sakal Otu ... 142
أسارُونْ / *Valeriana Wallichii* / Kedi Otu ... 143
أنزَروت / *Astragalus Sarcocolla* / Anzarut ... 143
أبهَل / *Juniperus Communis* / Ardıç Ağacı ... 143
أشنه / *Parmelia Perlata* / Meşe Yosunu ... 143
أظفارالطيب / *Strombus* / Kokulu Tırnak ... 144
إنفَحَة / *Coagulum Pitua* / Mayalık ... 144

اَمْلَج / *Coagulum Pitua* / Amla Ağacı Meyvesi 144
اُقْحُوان / *Anthemis Nobilis* / Papatya Çiçeği 144
أذريون / *Calendula Officinalis* / Aynısefa Çiçeği 145
اَصطَرك / *Styrax Officinalis* / Günlük Ağacı 145
اِثْمِد / *Stibium Antimonium* / Sürme Taşı, Antimon 145
اَغلاجُون / *Aquilegia Agallocha* / Öd Ağacı 146
اَفتيمون / *Cuscuta Epithymum* / Küsküt 146
اُسطوخودوس / *Lavandula Stoechas* / Lavanta 146
اُشْق / *Dorema Ammoniacum* / Çadır Uşağı Zamkı 146
اَنجُدان / *Ferula Asafoetida* / Şeytan Otu 147
اُشتُرغاز / *Echinos Echinatus* / Deve Dikeni 147
انبرباريس / *Barberis Aristata* / Kadın Tuzluğu 147
اِسفَنج / *Spongia Officinalis* / Deniz Süngeri 147
آبار وانْك / *Plumbum* / Siyah Kurşun 147
اُشنان / *Haloxylon Multiforum* / Dikenli Çöven Otu 148
اَصابِعُ صُّفر / *Curcuma Longa* / Zerdeçal 148
اوماليِ / *Oil Of Omali* / Omali Yağı 148
اُمّ غِيلان / *Acacia Arabica* / Arap Akasyası 148
اداراقي / *Adaraki (Sea Foam)* / Adaraki (Deniz Köpüğü) 148
ازاد ذرخت / *Melia Azedarach* / Tespih Ağacı 148
اِيرسا / *Iris Ensata* / Süsen Çiçeği 148
اَنجُره / *Urtica Urens* / Isırgan Otu 149
اَفيون / *Papver Somniferum* / Afyon (Haşhaş) 149
اُترج / *Citrus Medica* / Turunç 150
اِجّاص / *Prunus Domestica* / Erik 150
اِسفيداج / *Lead Carbonat* / Üstübeç (Kurşun Karbonat) 150
اَبنُوس / *Diospyros Ebenum* / Abanoz Ağacı 151
آذان الفَأر / *Auricula Muris* / Fare Kulağı Bitkisi 151
أرنب بري / *Lepu Capensis* / Yabani Tavşan 151
أبو جلسا / *Onosma Echioides* / Eşek Marulu 151
المَاْس / *Diamond* / Elmas 151
اَرْماكْ / *Wood From Yaman* / Armak 152
اَللَّبَخ / *Balanites Aegyptiaca* / Lebek Ağacı 152
انسان / *Man* / İnsan 152
إبْرَيْسَم / *Silk* / İpek 152
اَكتمَكت / *Caesalpinia Bonducella* / Takson Basamağı 153
اسفاناج / *Spinacia Oleracia* / Ispanak 153
اَلبَعَل / *Medicago Sativa* / Su Yoncası 153
السَفَاني / *Echinops Sphaerocephalus* / Topuz Dikeni 153
آلوسن / *Lupinus Termis* / Termiye 153
اَطْراطيقوْس / *Aster Tripolium* / Yıldız Çiçeği 153
اَرْدِقياني / *Capparis* / Kapari Çiçeği Benzeri 153
اَقفَراسقُون / *Akferaskun (Persian medicine)* / Akferaskun 153
اُوبوطِيلُون / *Abutilon Indicum* / Hatmi Çiçeği 153
اَسيوْس / *Asian Stone* / Asya Taşı 153
اَطيوط / *Corylus Avellana* / Hint Fındığı 154

أرنب بحري / *Aplysia Depilans* / Deniztavşanı 154
أناغلس / *Anagallis Arvensis* / Fare Kulağı 154
أبَرَق / *Talcum* / Talk Pudrası 154
أوسبيد / *Indian Nymphaea* / Hint Nilüferi 154
أرتدبريد / *A kind Of Onion* / Ertedberid 154
أفيوس / *Raphanus Agria* / Yabani Turp 154
أندروصارون / *Hedysarum* / Korunga Çiçeği 154
أصابِعُ هرْمس / *Colchicum Autumnale* / Çiğdem Çiçeği 154
أطماط / *Caesalpinia Bonducella* / Hint Fındığı 155
إيطاباس / *Salix Babylonica* / Söğüt Ağacı Benzeri 155
أرّز / *Oryza Sativa* / Pirinç 155
أطرية / *Itrium Vermicelli* / Erişte Türü 155
أندر / *Ender* / Ender 155
أخيلُس / *Achillea* / Ardıç Türü 155
اوفاريقُونْ / *Hypericum Perforatum* / Binbirdelik Otu (Sarı Kantaron) 155
ايثْميدون / *Epimedium Alpinum* / Teke Otu 155

Be Harfi (ب)

بان / *Moringa* / Moringa 156
بابُونَجْ / *Matricaria Charmomilla* / Papatya 156
بادَورد / *Centaurea Phyllocephala* / Ak Diken 156
بلَسان / *Commiphora Opobalsamum* / Pelesenk Ağacı 157
بنفسَج / *Viola Odorata* / Menekşe 157
بهمن / *Centurea Behen* / Behmen 157
برَنْجاسف / *Achillea Millefolium* / Civanperçemi 157
بلاذُر / *Semecarpus Anacardium* / Beladur Ağacı 157
بورَق / *Borax* / Boraks 158
بصَل / *Allium Cepa* / Soğan 158
بقلَه يمانيه / *Amaranthus Blitum* / Horoz İbiği 159
بلُبوس / *Muscari Comosum* / Dağ Soğanı 159
بزْر قطونا / *Plantago Ovata* / Sinir Otu Tohumu 159
بويانس / *Prunella Vulgaris* / Yara Otu 159
بُسر و بلَح / *Dates* / Yeşil Hurma 159
بَنك / *Acacia Gummifera* / Akasya Sakızı 160
بطّيخ / *Cucumis Melo* / Kavun 160
بيض / *Ovum* / Yumurta 160
بُل / *Aegle Marmelos* / Hint Hıyarı 161
بليلَج / *Terminalia Belerica* / Helile 161
بازرنجوية / *Melissa Officinalis* / Oğul Otu 161
باذنجان / *Solanum Melongena* / Patlıcan 161
بهْرامج / *Salix Caprea* / Keçi Söğüdü 161
بوزيدان / *Orchis Morio* / Soytarı Orkidesi 161
برَنك الكابلي / *Phyllanthus Emblica* / Hint Üzümü 162
بو قيضا / *Fraxinus Ornus* / Dişbudak Ağacı 162
بهار / *Anthemis Arvensis* / Sığır Gözü 162
بوصير / *Verbascum Thapsus* / Ayı Kulağı 162

بَنْج / *Hyoscyamus Niger* / Ban Otu 162
بَقسة / *Lathyrus* / Burçak 162
بَط / *Duck* / Ördek 163
بَرسيا وشان / *Adianthum Capillus Veneris* / Venüs Saçı (Eğreltiotu Türü) 163
بَاذروج / *Ocimum Basilicum* / Bazurec (Reyhan Türü) 163
بَرناطيقي / *Amaranthaceae* / Bernatiki (Horoz İbiği Türü) 163
بيلمون / *Portulaca Oleracea* / Yabani Semizotu 163
بَقلة الحمقا / *Portulaca Oleracea* / Semiz Otu 164
بُندق / *Corylus Avellana* / Fındık 164
بَنجنُكُشْت / *Vitex Agnus Castus* / Hayıt Bitkisi 164
بَسفايج / *Polypodium Vulgare* / Kaya Eğreltisi 164
بَسد / *Coral* / Mercan 164
بِيشْ / *Aconitum Napellus* / Kurtboğan Otu 165
بَلوط / *Quercus Robur* / Meşe Palamudu 165
بسباسة / *Myristica Fragrans* / Küçük Hindistan Cevizi 165
بزركتان / *Linum Usitatissimum* / Keten Tohumu 165
بَردي / *Papyrus Antiquorum* / Papirüs (Bir Çeşit Saz Bitkisi) 165
بَاقلي / *Vicia Faba* / Bakla 166
بَابلس / *Papaver Dubium* / Yabani Haşhaş 166
بول / *Urine* / İdrar 166
بزاق / *Saliva* / Tükürük 167
بعر الحيوان / *Animal Feces* / Hayvan Dışkısı 167
بَصل الزين / *Muscari Comosum* / Dağ Soğanı 167
بَقلة يهودية / *Sonchus* / Yahudi Baklası 167
موش بوحا بِيشْ / *Aconitum Napellus* / Kaplanboğan Otu 168
بَطباط / *Polygonum Aviculare* / Çoban Değneği 168
بُطم / *Pistacia Terebinthus* / Menengiç 168

Cim Harfi (ج)

جَوز / *Jugulans Regia* / Ceviz 168
جَوزبوا / *Myristica Fragrans* / Küçük Hindistan Cevizi 169
جُند بيدستر / *Testicles Of Castor* / Kunduz Testisi 169
جَاوشير / *Opopanax Chironium* / Cavşir 169
جِلوز / *Pinus Pinea* / Çam Fıstığı 170
جَنطيانا / *Gentiana Lutea* / Centiyan 170
جَوز جندم / *Mangostana Garcinia* / Mangosten (Tropikal Meyve) 170
جَوز السَّرو / *Cupressus Sempervirens* / Servi Ağacı Kozalağı 170
جَبلاهنك / *Reseda Canescens* / Cebelahenk (Yabani Susam Türü) 170
جَوز هندي / *Cocos Nucifera* / Hindistan Cevizi 170
جَوز الرومي / *Watiria Indica* / Rum Cevizi 171
جَوز الطرفاء / *Tamarix Gallica* / Ilgın 171
جُلنار / *Punica Granatum* / Yabani Nar Çiçeği 171
جُفت افريذ / *Satyrium Minus* / Orkide 171
جبسين / *Gypsum* / Alçı Taşı 171
جُعده / *Teucrium Polium* / Yavşan Otu 171
جُمار / Hurma Ağacı Tomurcukları 171

جُمیز / *Phoenix Dactylifera* / Cümbez Ağacı 172
جَص / *Gypsum* / Alçı Taşı 172
جِلد / *Skin* / Deri 172
جَناح / *Wings* / Kanat 172
جَار النهر / *Potamogeton Natans* / Su Sümbülü 172
جَمسعرم / *Ocimum Bbasilicum* / Fesleğen 172
جبن / *Cheese* / Peynir 172
جَدوار / *Curcuma Zedoaria* / Kurkum 173
جَزر / *Daucus Carota* / Havuç 173
جَرجير / *Eruca Sativa* / Roka 173
جَاورس / *Panicum Miliaceum* / Ak Darı 173
جَوز مائل / *Datura Stramonium* / Datura (Boru Çiçeği) 173
جَاسوس / *Silene Inflata* / Sinek Kapan Çiçeği 173

Del Harfi (د)

دَار صيني / *Cinnamomum Zeylanicum* / Tarçın 174
دَرونَج / *Doronicum Hookeri* / Kaplan Otu 174
دَار شيشغان / *Myrica Nagi* / Mersin Türü 174
دبق / *Viscum Album* / Ökse Ağacı 174
دادي / *Hypericum Perforatum* / Binbirdelik 175
دَجاج و ديك / *Chicken And Rooster* / Tavuk ve Horoz 175
دماغ / *Cerebrum* / Beyin 175
دُلب / *Platanus Orientalis* / Çınar 175
دفلي / *Nerium Odorum* / Zakkum Ağacı 176
دَار فَلفَل / *Piper Longum* / Sivri Biber 176
دَهمست / *Laurus Nobilis* / Defne Ağacı 176
دُوسرو / *Aegilops Ovata* / Konbaş (Yabani Buğday) 176
دِردار / *Ulmus Dryopteris* / Kara Ağaç 176
دِيودار / *Cedrus Deodara* / Sedir Ağacı 176
دُردي / *Lees* / Tortu 177
دُخان / *Smoke* / Duman 177
دوقو / *Peucedanum Grande* / Yabani Havuç Tohumu 177
دَم الأخوين / *Calamus Draco* / Ejder Ağacı 177
دَند / *Croton Tiglium* / Kroton Ağacı 177
دينارويه / *Anethurn Graveolens* / Cavşir Otu, Zufra 177
دُهن / *Oleum* / Yağ 177
دُرّاج / *Francolinus Perdicinae* / Turaç Kuşu 178
دَار حيشي / *Abies Webbians* / Küçük Hindistan Cevizi Kabuğu 178
دَرو مطاريس / *Dryopteris Filix-Mas* / Erkek Eğrelti Otu 178

He Harfi (ه)

هَيوفاريقون / *Hypericum Perforatum* / Binbirdelik Otu (Sarı Kantaron) 179
هَليلج / *Terminalia Chebula* / Kara Helile 179
هيل بوا / *Elettaria Cardamomum* / Kakule 179
هَزارجشان / *Bryonia Alba* / Ak Asma 179
هندبا / *Cichorium Intybus* / Hindiba 179

هَليون / *Asparagus Officinalis* / Kuşkonmaz 179
هَزار طمان / *Avena Sativa* / Yulaf 179
هو فسطنداس / *Cytinus Hypocistis* / Hofistandas 179
هَرنوة / *Aloexylon Agallochum* / Ödağacı Meyvesi 179
هوفيلوس / *Avena Sterilis* / Eşek Marulu 180
هَشتدهان / *Aloexylon Agallochum (Indian)* / Hindistan Ödağacı 180
هَريسة / *A Kind Of Dish Made By Wheat; Meal And Aromatics* / Herise (Et ve Buğday Lapası) 180

Vav Harfi (و)

وَسمة / *Isatis Tinctoria* / Çivit Otu 180
وَرد / *Rosa Damascena* / Gül 180
وَج / *Acorus Calamus* / Eğir Otu 181
وَرس / *Memecylon Tinctorium* / Yemen Safranı 181
وَرشان / *Wild Dove* / Kumru 181
وَدع / *Shells* / Midye Kabuğu 181

Ze Harfi (ز)

زَنجَبيل / *Zingiber Officinalis* / Zencefil 182
زُوفا / *Hyssopus Officinalis* / Zufa Otu 182
زَرنباد / *Curcuma Zedoria* / Zerdeçal 182
زَنجَبيل الكلاب / *Apocynum Venetum* / Köpek Zencefili 182
زئبق / *Mercury* / Cıva 182
زَاج / *Copper Sulfate* / Zaç (Bakır Sülfat) 182
زَرنيخ / *Arsenic* / Arsenik 183
زبدالبحر / *Alcyonium* / Sünger Taşı 183
زنجفر / *Cinnabar* / Zincifre 183
زجاج / *Glass* / Cam 183
زَرنب / *Taxus Baccata* / Porsuk Ağacı 183
زُبد / *Butter* / Tereyağı 183
زِفت / *Pix Nigra* / Karasakız 184
زَعفران / *Crocus Sativus* / Safran 184
زَنجار / *Verdigris* / Bakır Pası, Zencar 185
زَهرة النحاس / *Red Oxide Of Copper* / Bakır Tozu 185
زُوفرا / *Echinophora Tenuifolia* / Çörtük Otu 185
زَرين دراخت / *Melia Azaderach* / Tespih Ağacı 185
زَعرور / *Mespilus Azarolus* / Alıç 185
زَيتون / *Olea Sativa* / Zeytin Ağacı 185
زَراوند / *Aristolochia Indica* / Lohusa Çiçeği 186
زَمارة الراعي / *Alisma Plantago* / Çoban Düdüğü 187
زَبيب / *Dried Grapes* / Kuru Üzüm 187
زَهرة / *Zehre* / Zehre 187
زُوان / *Lolium Temulentum* / Delice Otu 187

Ha Harfi (ح)

حُضُض / *Berberis Aristata* / Kadıntuzluğu 188
حَنا / *Lawsonia Alba* / Kına 188
حَماما / *Amomum Cardamomum* / Kakule 188
حَرف / *Lepidium Sativum* / Tere 188
حَاشا / *Thymus Vulgaris* / Kekik 189
حَسك / *Tribulus Terrestris* / Demir Dikeni 189
حَرمل / *Peganum Harmala* / Üzerlik Tohumu 189
حلتيث / *Gum Of Ferula Asafoetida* / Şeytan Tersi Zamkı 189
حَنظل / *Citrullus Colocynthis* / Acı Karpuz 190
حُمُص / *Cicer Arietinum* / Nohut 191
حنطة / *Triticum Sativum* / Buğday 191
حُلَيب / *Indian Medicine* / Hulbib 191
حَمّاض / *Rumex Crispus* / Kazayağı 191
حُرشف / *Cynara Scolymus* / Enginar 191
حَندقوقي / *Trigonella Corniculata* / Handakuki (Yonca Türü) 192
حُلبه / *Trigonella Foenum Graecum* / Boy Otu Tohumu 192
حردون / *Agama Stellio* / Kertenkele 193
حلزون / *Snail* / Salyangoz 193
حَل / *Flowers Of Pomegranate* / Huzistan Narı Çiçeği 193
حَشيشة الزجاج / *Parietaria Officinalis* / Yapışkan Otu 193
حَربه / *Allium Porrum* / Pırasa 193
حَالبي / *Stellaria* / Kuş Otu 193
حَذا / *Anethum Graveolens* / Dere Otu 193
حاشيش / *Hashish* / Haşiş 193
حَب الغار / *Laurus Nobilis (Seed)* / Defne Tohumu 193
حَب الزلَم / *Cyperus Esculentus* / Yer Bademi 193
حَب المنشم / *Commiphora Geleadensis* / Mensim Tohumu 193
حَب النيل / *Ipomoea Hederacea (Seed)* / Sabah Sefası Tohumu 194
حَب السمنه / *Buchanania Latifolia* / Şişmanlık Tohumu 194
حَب الصَنوبر / *Pinus Gerardiana* / Çam Fıstığı 194
حَب القلقل / *Cassia Tora* / Yabani Nar Tohumu 194
حَديد / *Ferrum* / Demir 194
حَمام / *Columba Livia* / Güvercin 194
حَبة الخضرا / *Pistacia Terebinthus* / Menengiç 194
حَية / *Snake* / Yılan 195
حمار / *Equus Asinus* / Eşek 195
حَجر اليهود / *Lapis Judaicus* / Yahudi Taşı 195
حَجر الاسفنج / *Lapis Spongia* / Sünger Taşı 196
حَجر اللبني / *Lapis Galactite* / Galaktit 196
حَجر الرحى / *Lapis Asius* / Değirmen Taşı 196
حَجر المسن / *Lapis Escota Naxia* / Bileme Taşı 196
حَجر العاجي / *Lapis Ivory* / Fil Dişi Taşı 196
حَجر عَسَلي / *Lapsis Melitites* / Bal Taşı 196
حَجر القمر / *Lapis Lunaris* / Ay Taşı 196
حَجر سميطوس / *Smitos Stone* / Smitos Taşı 196

حَجر الحبشي / *Ethiopian Stone* / Habeşistan Taşı 196
حجر فروجي / *Lapis Phrygios* / Frigyos Taşı 196
حَجر الحية / *Snake Stone* / Yılan Taşı 196
حَجر يطفي الزيت / *Quenched Stone* / Zeytinyağına Batırılan Taş 197
حَجر السيف / *Lapis Jaspis* / Yeşim Taşı 197
حَجر الأساكفة / *Lapis Calceolariorum* / Kunduracı Taşı 197
حَجر ارمني / *Lapis Arminium* / Ermeni Taşı 197
حَرار الصخر / *Parmelia Perlata* / Liken 197

Ta Harfi (ط)

(Ta olarak telaffuz edilir) 197
طَباشير / *Canna Indica* / Bambu 197
طَرخون / *Artemisia Dracunculus* / Tarhun 197
طَلحشقوق / *Cichorium Intybus* / Hindiba 197
طَرفا / *Tamarix Gallica* / Ilgın 198
طَراثيث / *Cynomorium Coccineum*/ Tarasis Mantarı 198
طَلق / *Mica* / Talk Pudra 198
طُحلُب / *Lemna Minor*/ Yosun 198
طحال / *Spleen* / Dalak 198
طالَيسفر / *Abies Webbiana* / Hint Köknarı 198
طَريقان / *Carthamus Oxyacantha* / Yabani Safran 199
طين مختوم / *Terra Sigillata* / Hire Toprağı 199
طِين مطلق / *Common Earth* / Normal Toprak 199
طِين ارمني / *Armenian Clay* / Ermeni Toprağı 199
طِين شاموس / *Terra Samios* / Şamus Toprağı 199
طِين ماكول / *Edible Clay* / Yenen Toprak 199
طين بلَد المصطكي / *Terra Chia* / Sakız Ağacı Bölgesi Toprağı 200
طِين اقريطس / *Clay From Crete Island* / Girit Adası Toprağı 200
طِين قيموليا / *Terra Cemolia* / Kimolya Toprağı 200
طِين الكرم / *Clay From Syria* / Suriye Toprağı 200
طِين المغرة / *Bolus Armenia Rubra* / Kırmızı Magra Toprağı 200
طين الارضين المزروعة / *Terra Eretria* / Tarla Toprağı 200
طين ساماعي / *Terra Samia* / Samia Toprağı 200
طَريقوبيون / *Psoralea Bituminosa* / Yoncasın Katran 200
طَرفوماس / *Asplenium Trichomanes* / Esmer Eğrelti 201
طَالاييون / *Portulaca Oleracea* / Yabani Semiz Otu 201
طَرقاقيا / *Astragalus Gummifer* / Kitre Zamkı 201
طَرفوندس / *Teucrium Flavum* / Kısa Mahmut Otu 201
طَيقاقواون / *Tikakuwan* / Taykakuvan 201
طَرغيون / *Pimpinella Tragium* / Keçi Otu 201
طَراغون / *Asplenium* / Efedra 201
طَرفولس / *Teucrium Flavum* / Tarfules (Kısa Mahmut Otu Türü) 201

Ye Harfi (ي)

يبروح / *Atropa Belladonna* / Adam Otu 202
ينبون / *Ruta's Gum* / Yabani Sedef Otu Zamkı 202

ينبوت / *Ceratonia Siliqua* / Harnup, Keçiboynuzu 202
ياسمين / *Jasminum Grandiflorum* / Yasemin 202
يَتوع / *Euphorbia Officinarum* / Sütleğen 202

Kef Harfi (ك)

كافور / *Camphora Officinarum* / Kâfur 203
كُنْدُر / *Boswellia* / Günlük 203
كهرُبا / *Vateria Indica* / Kehribar 204
كافيطوس / *Teucrium Chamaephytes* / Yer Palamudu 204
كادريوس / *Teucrium Chamaedrys* / Yer Meşesi 204
كَرمازك / *Tamarix Gallica* / Ilgın'ın Meyvesi 205
كندُس / *Gypsophila Struthium* / Çöven Otu 205
كبابة / *Cubeba Officinalis* / Hint Biberi 205
كبريت / *Sulphurium* / Kükürt 205
كسيلا / *Cinnamomum Cassia* / Çin Tarçını 205
كثيرا / *(Gum Of) Astragalus Gummifer* / Kitre Zamkı 205
كماليون / *Atractylis Gummifera* / Beyaz Devedikeni 205
كاكنج / *Physalis Alkakenge* / Güvey Feneri 206
كبيكج / *Apium Petroselinum* / Yabani Kereviz 206
كنكَرزد / *Artichoke Gum* / Kenger Otu Reçinesi 206
كشت بركشت / *Helicteris Isora* / İsora Sarmaşığı 206
كيل دارو / *Dryopteris Filixmas* / Erkek Eğreltiotu 206
كشوث / *Cuscuta Reflexa* / Küsküt 206
كمون / *Cuminum Cyminum* / Kimyon 206
كروِيا / *Carum Carvi* / Frenk Kimyonu 207
كرسنة / *Vicia Ervillia* / Burçak 207
كاشير / *Ferula Galbaniflua* / Kasnı Otu 207
كَمدانه / *Daphne Gnidium* / Arabistan Defnesi 207
كور كندم / *Lichenea* / Kurkundum Yosunu 207
كاوزُوان / *Borago Officinalis* / Hodan 208
كلن / *An Indian Wood* / Kelin 208
كاشم / *Levisticum Officinale* / Yabani Kereviz 208
كَمأة / *Tuber Cibarium* / Yer Mantarı 208
كَبَر / *Capparis Spinosa* / Kapari 208
كسنج / *A Kind Of Mushroom* / Kasnaj 208
كرفس / *Apium Graveolens* / Kereviz 208
كلية / *Kidney* / Böbrek 209
كرش / *Rumen* / İşkembe 209
كبد / *Liver* / Karaciğer 209
كرنب / *Brassica Oleracea* / Lahana 209
كراث / *Allium Porrum* / Pırasa 210
كزبرة / *Coriandrum Sativum* / Kişniş 210
كمثرى / *Pyrus Communis* / Armut 211
كراع / *Trotters* / Paça Çorbası 211
كرم / *Grape Tree* / Asma 211

Lam Harfi (ل)

لادَن / *Cistus Creticus* / Laden Otu 212
لُفّاح / *Atropa Belladonna* / Adam Otu 212
لبنى / *(Gum Of) Styrax Officianalis* / Tespih Ağacı Zamkı 212
لازَورد / *Lapis Lazuli* / Lacivert Taşı 212
لك / *Gum Of Lak* / Lak Zamkı 213
لاعيه / *(A Kind Of) Euphorbia Officinarum* / Laiye (Sütleğen Türü) 213
لَحيه التَيس / *Tragopogon Pratensis* / Teke Sakalı 213
لوف / *Arum Dioscoridis* / Yılan Yastığı 213
لُعْبة بربرية / *(A Kind Of) Colchicum Luteum* / Luba Berberiye (Çiğdem Türü) 213
لسان العَصافير / *Chinese Ulmus Dryopteris* / Dişbudak Ağacı 214
لسان الثور / *Borago Officinalis* / Sığır Dili 214
لسانَ الحَمَل / *Plantago Major* / Sinir Otu 214
لسان / *Tongue* / Dil 214
لوقفَروَلس / Egyption Stone / Mısır Taşı 214
لُوبيا / *Vigna Sinensis* / Börülce 214
لَوز / *Amygdalus Communis* / Badem 215
ليمون / *Citrus Limonum* / Limon 215
لِرام الدهن / *Chrysocolla* / Krizokol Taşı 215
لَبلاب / *Dolichos Lablab* / Sarmaşık 215
لَبَن / *Milk* / Süt 216
لحم / *Meat* / Et 217

Mim Harfi (م)

مِسْك / *Moschus Morchiperus* / Misk 218
مَصْطَكى / *Pistacia Lentiscus* / Damla Sakızı (Mastika) 218
مِطَاع / *Cornus Mascula* / Kızılcık Benzeri Ağaç 218
مازَرْيُون / *Daphne Mezereum* / Mezeryon 218
مَرْو / *Origanum Majorana* / Mercanköşk 219
مرماخور / *Origanum Maru* / Mermahor (Mercanköşk Türü) 219
مُقل اليهود ومَكي / *Balsamodendron Mukul (Jewish And Meccan)* / Pelesenk (Yahudi ve Mekki Pelesenk) 219
ماء / *Aqua* / Su 219
مزمارالراعي / *Alisma Plantago* / Çoban Düdüğü 220
مُغاث / *Litsea Sebifera* / Mogat-Tropikal Aağaç 220
مُرداسنج / *Litharge* / Mürdesenk (Kurşun Oksit) 221
مُشك طِرامشيغ / *Origanum Dictamnus* / Gazel Otu 221
مَرَارِت / *Gall Bladder* / Safra 221
مُوْم / *Cera Alba* / Bal Mumu 222
مَغناطيس / *Magnet Stone* / Mıknatıs Taşı 222
مارقشيتا / *Marcasite Stone* / Markaşit Taşı 222
مَغنيسيا / *Magnesium Stone* / Magnezya Taşı 222
مددا / *Ink Stone* / Mürekkep Taşı 222
مَرْزَنجُوش / *Origanum Majorana* / Mercanköşk 223
ميوزَج / *Delphinium Staphisagria* / Mevzek Otu 223
مومِيايي / *Asphaltum* / Doğal Katran 223

مَرّ / *Balsomodendrom Myrrha* / Mür Bitkisi Sakızı 223
ميران / *Cornus Mascula* / Kızılcık 224
ماميثا / *Glaucium Corniculatum* / Boynuzlu Haşhaş 224
مَيْعة / *(Gum of) Styrax Officinalis* / Günlük Ağacı Zamkı 224
محْلَب / *Prunus Virginiana* / Yabani Kiraz 224
مَغْرة / *Bolus Armenus Rubra* / Magra (Kırmızı Toprak) 225
ماهودانة / *Croton Tiglium* / Kroton 225
مَحْروث / *Root Of Asafoetida* / Şeytantersi Kökü 225
مِيسَم / *Celtis Australis* / Çitlenbik Ağacı 225
مِلَواح / *Atriplex Hortensis* / Kara Pazı 225
مورداسفرم / *Wild Myrtle* / Yabani Mersin 225
مبتيح / *Like Licyum* / Mabtih (Kurt Üzümü Bezeri) 225
ماميران / *Coptis Teeta* / Koptis 225
ماهرج / *Verbascum Thapsus* / Sığır Kuyruğu 226
ماش / *Phaseolus Mungo* / Maş Fasulyesi 226
مَنّ / *Mana* / Kudret Helvası 226
مرماراد / *(Egyptian) Origanum* / Mısır Mercanköşkü 226
ملح / *Salt* / Tuz 226
مُلُوخيا / *Corchorus Olitorius* / Muhuliye (Yahudi Ebegümeci) 227
مشمش / *Prunus Armeniaca* / Kayısı 227
مَوْز / *Musa Paradisiaca* / Muz 227
مخ / *Brain, Marrow* / Beyin, Kemik İliği 227
مُرّي / *Murry* / Murri (Balık Sosu) 227
مَبِيختج / *Grape Juice* / Kaynatılmış Üzüm Suyu 228
مَصل / *Whey* / Kesilmiş Sütün Suyu 228
مايح / *Camelina Sativa* / Ketencik 228
منفور / *Egyptian Poppy* / Mısır Haşhaşı 228

Nun Harfi (ن)

نَرْجس / *Narcissus Tazetta* / Nergiz 228
ناردين / *Nardostachys Jatamansi* / Rumi Sümbül 228
نيل / *Indigofera Tinctoria* / Çivit Ağacı 228
نسرين / *Rosa Canina* / Yaban Gülü (Kuşburnu) 229
نمّام / *Ocimum Basilicum* / Fesleğen 229
نيلوفر / *Nymphaea Lotus* / Nilüfer 229
نعناع / *Mentha Viridis* / Nane 229
نارمشك / *Mesua Ferrea* / Demir Ağacı (Hint Narı) 230
نُخالة / *Wheat Bran* / Kepek 230
نُشارة / *Saw Dust* / Talaş 230
نَشا / *Starch* / Nişasta 230
نرثيعس / *A Herb Like Colocynth* / Nersi-is 230
ناڤُخواه / *Carum Copticum* / Mısır Anasonu 231
نطرُون / *Borax* / Boraks 231
نُورَة / *Quick Lime* / Kireç 231
نرسياندارو / *Polygonum Aviculare* / Çoban Değneği 231
نخل / *Phoenix Dactylifera (Date Palm)* / Hurma Ağacı 231

نُوشادر / *Ammonium Chloride* / Amonyak Tuzu 231
نُحاس / *Cuprum* / Bakır 231
نفْط / *Naphtha* / Neft Yağı 232
نَبِق / *Zizyphus Spina Christi* / Hünnap 232
نَوَى / *Palm Cernel* / Hurma Çekirdeği 232
نَجْم / *Cynodon Dactylon* / Köpek Dişi Ayrığı 232
نيطافيلي / *A Kind Of Euphorbia* / Nitafili (SütleğenTürü) 232
نعام / *Struthio Camelus* / Devekuşu 233
نمر / *Tiger* / Kaplan 233

Sin Harfi (س)

(Se olarak telaffuz edilir)

سُعْد / *Indian Cypress* / Hint Servi Bitkisi 233
سَندَروس / *Gum Of Sandarus Tree* / Sandarak Ağacı Zamkı 233
سَرَخْس / *Dryopteris Filix Mas* / Eğrelti Otu 234
ساذج / *Cinnamon Cassia* / Çin Tarçını 234
سولان / *Buckthorn* / Akdiken 234
سَرو / *Cupressus Sempervirens* / Servi Ağacı 234
سقوردیون / *Teucrium Scordium* / Yabani Sarımsak 235
سُك / *Emblica Officinalis* / Amla Ağacı 235
سَرَطان نَهْري / *Astacus Fluviatilis* / Tatlı Su Yengeci 235
سَرَطان بحري / *Astacus Marinus* / Deniz Yengeci 235
سدر / *Zizyphus Spina Christi* / Hünnap 235
سِراجَ القُطرُب / *Agrostemma* / Karamuk Çiçeği 235
سطوريون / *Orchis Rubra* / Kırmızı Orkide 236
سُورَنجان / *Colchicum Luteum* / Çiğdem 236
سيادواران / *Ferric Oxide* / Demir Pası 236
سوسَن / *Iris* / Süsen (İris) Çiçeği 236
سَعتَر / *Thymus Capitatus* / Kekik (Zahter) 237
سيساليوس / *Levisticum Officinale* / Selam Otu 237
سوس / *Glycyrrhiza Glabra* / Meyan Kökü 237
سُرُنج / *Red Lead* / Kırmızı Kurşun 237
سَقمونيا / *Convolvulus Scammonia* / Mahmude Otu 237
سَكبينج / *(Gum Of) Ferula Persica* / Kasnı Otu Zamkı 238
سُقُولوقَندَريون / *Spleen Wort* / Dalak Otu 238
سُعالي / *Tussilago Farfara* / Öksürük Otu 238
سيسارون / *Wood Of Nigella Sativa* / Kara Çörek Otu Bitkisinin Odunu 238
سيون / *Sium Aquaticum* / Su Teresi 239
سومقُوطون / *Sempervivum Tectorum* / Kaya Koruğu 239
سُماق / *Rhus Coriaria* / Sumak 239
سِلْق / *Beta Vulgaris* / Pancar 239
سَذاب / *Ruta Graveolens* / Sedef Otu 240
سبستان / *Cordia Myxa* / Ökse Ağacı 241
سَرمَق / *Chenopodium Album* / Kazayağı Bitkisi 241
سامُ أبرص / *Gecko* / Geko Kertenkelesi 241
سلحفاة / *Testudinidae* / Kaplumbağa 241

سُمّاني / *Coturnix* / Bıldırcın 241
سُكر / *Saccharum Officinarum* / Şeker Kamışı 241
سُكّرالعُشَر / *Calotropis Procera (Sweet Exudate Of Saccharum)* / Uşar Şekeri 241
سَمن / *Cooked Butter* / Pişirilmiş Tereyağı 242
سُنبُل / *Nardostachys Jatamansi* / Sümbül 242
سَليخه / *Cinnamomum Cassia* / Çin Tarçını 242
سويق / *Pounded Wheat Or Barley* / Buğday ve Arpa Suyu 242
سمسم / *Sesamum Indicum* / Susam 243
سَمَك / *Fish* / Balık 243
سَقندوليون / *Heracleum Sphondylium* / Yabani Kimyon 244
سَفَرجَل / *Cydonia Vulgaris* / Ayva 244
سفند اسفند / *Peganum Harmala* / Üzerlik 244
سَمَرنيون / *Apium (Wild)* / Yabani Kereviz 245
سفيدوس / *Momordica Elaterium* / Eşek Hıyarı, Cırtatan 245
سلوثون / *Cyanotis Axillaris* / Örümcek Otu 245
سِريش / *Asphodelus Tenuifolius* / Çiriş Otu 245

Ayın Harfi (ع)

عَرعَر / *Juniperus Communis* / Ardıç 245
عصا الراعي / *Polygonum Aviculare* / Çoban Değneği 245
عُبيثران / *Artemisia Abrotanum* / Kara Pelin Otu 246
علك / *Resin* / Sakız Ağaç 246
عَرطَنيثا / *Cyclamen Europaeum* / Sıklamen 246
عصفُر / *Carthamus Tinctorius* / Aspir 246
عُنصُل / *Scilla Indica* / Ada Soğanı 246
عاقِرقَرحا / *Anacyclus Pyrethrum* / Nezle Otu 246
عنَب الثعلب / *Solanum Nigrum* / Tilki Üzümü 246
عَنبَر / *Ambergris* / Amber 247
عُود / *Aquilaria Agallocha* / Öd Ağacı 247
عُروق الصبّاغين / *Chelidonium Majus* / Kırlangıç Otu 247
عُنّاب / *Ziziphus Jujuba* / Hünnap 247
عَفْص / *Quercus Infectoria* / Mazı Meşesi 248
عُلّيق / *Rubus Fruticosus* / Böğürtlen 248
عَوسَج / *Lycium* / Kurt Üzümü 248
عَنكَبُوت / *Spider* / Örümcek 248
عَدَس / *Lens Esculenta* / Mercimek 248
عَسَل / *Mel (Honey)* / Bal 249
عُشَر / *Calotropis Gigantea* / İpek Otu 249
عَقرَب / *Scorpion* / Akrep 250
عنعيلي / *Brassica Rapa* / Şalgam 250
عالوسيس / *Lamium Purpureum* / Ballıbaba Otu 250
عاليون / *Galium Verum* / Yoğurt Otu 250
عَرقُون / *Geranium Tuberosum* / Devetabanı 250
عنَب / *Vitis Vinifera* / Üzüm 250
عَرق / *Sweet* / Ter 250
عَزيز / *Centaurium* / Kantaron Otu (Büyük ve Küçük) 250

عُود الصليب / *Paeonia* / Şakayık 251
عِرَن / *Calamintha Incana* / Mahmuz Otu 251
عَكَر الزيت / *Oil Sediment* / Zeytinyağı Tortusu 251

Fe Harfi (ف)

فضَّه / *Argentum* / Gümüş 251
فَانيذ / *Sugar Can* / Kamış Şekeri Şırası 251
فو / *Valeriana Officinalis* / Kedi Otu 251
فُوفِل / *Areca Catechu* / Arek Cevizi 251
فلنجمُشك / *Ocimum Gratissimum* / Fesleğen 252
فوَّة الصباغين / *Rubia Tinctorum* / Kökboya 252
فنجنجشت / *Vitex Agnus Castus* / Hayıt Bitkisi 252
فل / *Nyctanthes Sambac* / Ful Çiçeği (Arap Yasemini) 252
فاغره / *Zanthoxylum Alatum* / Çin Biberi 252
فلفل / *Capsicum Frutescens* / Acı Biber 252
فلفلمويه / *Root Of Piper Longum* / Sivri Biber Kökü 252
فسوريقون / *Ferrous Sulphate* / Demir Sülfat 253
فاشرا / *Bryonia Alba* / Akasma 253
فاشرستين / *Tamus Communis* / Karaasma 253
فربيون / *Euphorbia Resinefera* / Sütleğen Zamkı 253
فطرسالیون / *Petroselinum Sativum* / Kereviz 254
فيلزهرج / *Berberis Aristata* / Kadıntuzluğu 254
فراسيون / *Marrubium Vulgare* / Köpek Otu 254
فودَنج / *Mentha Piperita* / Nane 254
فاط / *Fat* / Fat 255
فاوانيا / *Paeonia Officinalis* / Şakayık 255
فَرفَخ / *Portulaca Oleracea* / Semizotu 255
فطر / *Boletus Crocatus (Mushroom)* / Mantar 255
فِجل / *Raphanus Sativus* / Turp 255
فُستُق / *Pistacia Vera* / Antep Fıstığı 256
فقلامينوس / *Cyclamen Europaeum* / Fiklaminus (Sıklamen Türü) 256
فُقّاع / *Yeast* / Maya 256
فسوريقون / *Oxide Of Lead And Ferrous Sulphate* / Kurşun Oksit ile Demir Sülfat Karışımı 256
فَلیلون / *Mercurialis* / Akbaş Otu 256

Sad Harfi (ص)

(Sa olarak telaffuz edilir)

صَندَل / *Sandal Wood* / Sandal Ağacı 257
صَدَف / *Mytilus Edulis* / Midye 257
صَمْغ / *Gum* / Zamk 257
صَابُون / *Soap*/ Sabun 257
صَحْنا / *Atherina Hejalosma (Salted Fish Food)* / Sahna (Tuzlu Balık Türü) 257
صَنَوْبر / *Pinus Pinea* / Çam 257
صَبِر / *Aloe Littoralis* / Sabır Bitkisi 258
صوف / *Linen* / Yün 258

صدي الحديد / *Iron Rust* / Demir Pası 258

Kaf Harfi (ق)

قَرَنْفُل / *Caryophyllus Aromaticus* / Karanfil Ağacı 258
قاقُلّة / *Elettaria Cardamomum* / Kakule 258
قِرفَه الطِيب / *Cinnamomum Cassia* / Tarçın 258
قَرْدَمانا / *Carum Carvi* / Yabani Kimyon 258
قَصَب / *Arundo Donax* / Kamış 259
قَصَب الذَّرِيرة / *Swertia Chirata* / Hint Kamışı 259
قَنْطُوريون / *Centaurium* / Kantaron 259
قرطم / *Carthamus Tinctorius* / Aspir 259
قطران / *Cedrus Libani* / Katran 260
قُسْط / *Costus Arabicus* / Kostus Kökü 260
قَرقومَغما / *Crocomagma (Saffron Oil Residue)* / Safran Yağı Tortusu 260
قنقبين / *Ricinus Communis* / Hint Yağı 260
قنّه / *Ferula Galbaniflua* / Kasnı Otu Zamkı 260
قَنْبِيل / *Mallotus Philippinensis* / Kamala Ağacı 261
قُفْر اليهود / *Pitch Jews* / Yahudi Zifti 261
قَليمياالذّهَب / *Litharge Of Gold* / Altın Tozu 261
قَليميا الفضّه / *Litharge Of Silver* / Gümüş Tozu 261
قَلْقَنْد / *Copper Sulphate* / Bakır Sülfat 261
قَلْقطار / *Ferrous Sulphat* / Demir Sülfat 262
قَنّابَري / *Lepidium* / Maca Turpu 262
قسُوس / *Cistus Creticus* / Laden Gülü 262
قنقهر / *Kinkahr (Kind Of Resin)* / Kinkahr (Bir Zamk Türü) 262
قُطْن / *Cotton* / Pamuk Bitkisi 263
قنّب / *Cannabis Sativa* / Hint Keneviri 263
قَتَاد / *Astragulus Gummifer* / Kitre Zamkı 263
قَلي / *Alkali* / Kalay Taşı 263
قِيمُوليا / *Terra Cemolia* / Kimolya Taşı 263
قُلْقاس / *Colocasia Esculenta* / Gölevez 263
قِرْطاس / *Cyperus Papyrus* / Kâğıt 263
قَيْسوم / *Artemisia Abrotanum* / Kara Pelin Otu 263
قاتل الذئب / *Aconitum Napellus* / Kurtboğan 264
قاتل الكلب / *Strychnos Nux Vomica* / Köpekboğan 264
قَطَف / *Chenopodium Album* / Kazayağı 264
قُرّه العَين / *Nasturtium Officinale* / Su Teresi 264
قَرْع / *Cucurbita Pepo* / Bal Kabağı 264
قثّاء / *Cucumis Melovar Utilissimus* / Acur 264
قثّاء الحمار / *Momordica Elaterium* / Eşek Hıyarı 265
قَرن / *Horn* / Boynuz 265
قُرّيص / *Urtica Pilulifera* / Isırgan Otu 265
قَطا / *Sandgrouse* / Bağırtlak Kuşu 265
قوانص / *Gizzards* / Kuş Taşlığı 265
قوق / *Monodon Monoceros* / Deniz Gergedanı (Navral) 266
قنفذ / *Erinaceus* / Kirpi 266

قَبَج / *Alectoris Chukar* / Keklik 266
قُنبره / *Galerida Cristata* / Tepeli Tarla Kuşu 266
قَضْم قُرَيش / *Picea Abies* / Köknar 266
قت / *Medicago Sativa* / Yonca 266
قَيْصُور / *Alcyonium* / Sünger Taşı 267
قرظ / *Acacia Arabica* / Akasya Zamkı 267
قَرَقُرَيش / *Picea Abies* / Çam Fıstığı 267

Re Harfi (ر)

رَيحان / *Ocimum Basilicum* / Reyhan 267
رَيحان سُلَيمان / *Basil Of Solomon* / Süleyman Reyhanı 267
رَعي الحمام / *Verbena Officinalis* / Mine Çiçeği 267
رَعي الابل / *Echinops* / Topuz Dikeni 268
رته / *Sapindus Trifoliatus* / Hint Fındığı 268
راوند / *Rheum Officinale* / Ravent (Işgın) 268
رازيانَج / *Foeniculum Vulgare* / Rezene 268
رمك / *Ekstract Of Gallnut* / Mazı Özü 269
رَطَب / *Fresh Dates* / Taze Hurma 269
راتينَج / *Pine Resin* / Çam Sakızı 269
راسن / *Inula Helenium* / Andız Otu 269
رماد / *Cinders* / Kül 269
رِجل الجَراد / *Taxus Baccata* / Porsuk Ağacı 269
رجل الغراب / *Ammi Majus* / Büyük Diş Otu 270
رُمّان / *Punica Granatum* / Nar 270
رِيباس / *Rheum Ribes* / Uşkun 270
رئة / *Pulmones* / Akciğer 270
رَصاص / *Plumbum* / Kurşun 270
رَعادَه / *Electric Ray Fish* / Elektrikli Balık 271
روبيان / *Crangon Vulgaris* / Karides 271
رَطبَه / *Medicago Sativa* / Yonca 271
ريثا / *Sardine Fish* / Sardalya Balığı 271
رَخْبين / *Wey* / Kesilmiş Süt Suyu 271
رَقاقَس / *Satyrion* / Satiryon (Orkide Türü) 271
رِيتاع / *Rebita Stone* / Rebita'a Taşı 271

Şın Harfi (ش)

شَقايق / *Anemone Coronaria* / Gelincik 272
شَهدانَج / *Cannabis Sativa Seed* / Hint Keneviri Tohumları 272
شاهتَرَج / *Fumaria Officinalis* / Şahtere Otu 272
شيطَرَج / *Lepidium Latifolium* / Yabani Tere 272
شَيلَم / *Lolium Temulentum* / Delice Otu 273
شِيح / *Artemisia Maritima* / Pelin Otu 273
شَنجار / *Onosma Echioides* / Eşek Marulu 273
شل / *Aegle Marmelos* / Hint Ayvası 273
شَوكران / *Conium Maculatum* / Baldıran Otu 273
شَقاقُل / *Asparagus Racemosus* / Kuşkonmaz 274

شَجَرَة مَرْيَم / *Cyclamen Europaeum* / Sıklamen 274
شهنمانج / *Inula Conyza* / Andız Otu 274
شَب / *Alumen* / Şap 274
شُكا عي / *Like Indian Cypress* / Hint Servisi Benzeri 274
شُوْنِيز / *Nigella Sativa* / Çörek Otu 274
شِبْث / *Anethum Graveolens* / Dere Otu 275
شَمْع / *Cera Alba* / Bal Mumu 275
شبرم / *Euphorbia Pityusa* / Şebrem (Sütleğen Türü) 275
شَلجَم / *Brassica Rapa* / Şalgam 276
شَاذَنْج / *Haematite* / Hematit (Kan Taşı) 276
شَعْر الغُول / *Adiantum Capillus Veneris* / Şeytan Saçı 276
شاباك / *Like Artemisia Abrotanum* / Şebabek 276
شَرْبين / *Cedrus Libani* / Sedir veya Katran Ağacı 276
شعير / *Hordeum Vulgare* / Arpa 277
شَحْم / *Fat* / Hayvansal Yağ 277
شَعْر / *Hair* / Kıl 277
شُقورُس / *Shokoros* / Şukurus (Bir Tür Bitki) 277
شَجَرَة البق / *Ulmus Tree* / Kara Ağaç 278
شَوْكة البيضا / *Fagonia Arabica* / Ak Diken 278
شَوْكة اليهوديه / *Eryngium Planum* / Yahudi Dikeni 278
شَوْكة المصرية / *Acacia Arabica* / Akasya 278
شراب / *Wine* / Şarap 278

Te Harfi (ت)

تَمر هندي / *Tamarindus Indica* / Demirhindi 279
تودَري / *Chochlearia Officinalis* / Tuderi 279
تنوب / *Picea Abies* / Köknar 279
تَرَنجَبين / *Hedysarum Alhagi* / Kudret Helvası 280
توتيا / *Zinc* / Çinko 280
تِبكار / *Borax* / Boraks 280
تُرمُس / *Lupimus Albus* / Acı Bakla (Termiye) 280
تَنبُول / *Piper Betle* / Betel Biberi 281
تَفسيا / *Gum Of Wild Ruta Graveolens* / Yabani Sedef Otu Zamkı 281
تُفّاح / *Pyrus Malus* / Elma 281
تُربد / *Ipomoea Turpethum* / Türbit Kökü 281
تين / *Ficus Carica* / İncir 281
تُوت / *Morus* / Dut 282
تُرسي / *Alyssum Termis* / Termiye 283
تُوبال / *Iron Filing* / Demir Tozu 283

S Harfi (ث)

(Peltek S olarak telaffuz edilir)

ثُوم / *Allium Sativum* / Sarımsak 283
ثومرن / *Thymus Serpyllum* / Yabani Kekik 284
ثيل / *Cynodon Dactylon* / Ayırık Otu 284
ثُفل / *Sediment* / Tortu 284

ثَلْج / *Snow* / Kar 284
ثافِسيا / *Gum Of Wild Ruta Graveolens* / Yabani Sedef Otu Zamkı 284

KH Harfi (خ)

(K-H harfleri formülü olarak telaffuz edilir)

خَشْخاش / *Papaver* / Haşhaş 285
خطْمِيّ / *Althaea Officinalis* / Hatmi Çiçeği 285
خَرْدَل / *Mustard* / Hardal 286
خُصي الثّعلَب / *Orchis Papilionacea* / Kelebek Orkidesi 286
خُصي الكلب / *Orchis Morio* / Morio Orkidesi 286
خُصيه / *Testicle* / Testis 286
خربق اسود / *Helleborus Niger* / Kara Çöpleme Otu 286
خَسرو دارو / *Alpina Galanga* / Havlıcan 287
خَرْبَق أبيض / *Veratrum Album* / Ak Çöpleme Otu 287
خيارجَنْبَر / *Cassia Fistula* / Sinameki 287
خَس / *Lactuca Scariola* / Yabani Marul 287
خُنْثَى / *Asphodelus Tenuifolius* / Çiriş Otu 288
خُاولَنْجان / *Alpina Galanga* / Havlıcan 288
خَس الحمار / *Onosma Echioides* / Eşek Marulu 288
خَرُنوب / *Ceratonia Silique* / Keçiboynuzu, Harnup 289
خَزَف / *Oven Clay* / Seramik 289
خانق الذّئب / *Aconitum Napellus* / Kurtboğan Otu 289
خانق النَمر / *Aconitum Pardalianches* / Kaplanboğan Otu 289
خِلاف / *Salix Caprea* / Keçi Söğüdü 289
خُبّازَى / *Malva Rotundifolia* / Ebegümeci 290
خمير / *Yeast* / Maya 290
خَوْخ / *Prunus Persica* / Şeftali 290
خُطّاف / *Delichon Urbica* / Kırlangıç 291
خَل / *Acetum Vinegar* / Sirke 291
خُبز / *Bread* / Ekmek 291
خَبث / *Dross* / Cüruf 291
خَالِيد وَمنون / *Chelidonium* / Kırlangıç Otu 292
خَمسَه اَوراق / *Potentilla Reptans* / Beşparmak Otu 292
خَندَروس / *Triticum Dicoccum* / Anadolu Buğdayı 292
خَامالاون / *Atractylis Gummifera* / Siyah Mezeryon 292
خَيربوا / *Elettaria Cardamomum* / Küçük Kakule 293
خِروع / *Ricinus Communis* / Hint Yağı Bitkisi 293

Z Harfi (ذ)

(İnce ve peltek Z olarak telaffuz edilir)

ذَهَب / *Aurum* / Altın 293
ذَريرَه / *Acorus Calamus* / Eğir Otu 293
ذَنَب الخَيل / *Equisetum Arvense* / Atkuyruğu Otu 293
ذراريح / *Cantharis* / İsyanyol Böceği 294

Harfi (ض)

(dâ olarak telaffuz edilir)

ضِرْو / *Pistacia Terebinthus* / Menengiç 294
ضَيْمَران / *Ocimum Basilicum* / Fesleğen 294
ضَرع / *Mammary Glands* / Hayvan Memesi 294
ضَأْن / *Ovis Vignei* / Koyun 294

Zat Harfi (ظ)

(Kalın ve peltek zâ olarak telaffuz edilir)

ظَليم / *Struthio Camelus* / Erkek Deve Kuşu 295
ظِلف / *Hoof* / Toynak, Tırnak 295

Gayın Harfi (غ)

غُبَيرا / *Sorbus Domestica* / Üvez Ağacı 295
غَاريقون / *Polyporus Officinalis* / Ağaç Mantarı 295
غَار / *Laurus Nobilis* / Defne 296
غَافت / *Gentiana Dahurica* / Kaşık Otu 296
غَاغاطي / *Gagates Lithos* / Yumuşak Taş Kömürü 296
غَرِي / *Taurocolla Gelatenum* / Tutkal 296
غَاليون / *Galium Verum* / Yoğurt Otu 297
غُوشنه / *Truffle* / Yer Mantarı 297
غَرْب / *Populus Alba* / Ak Kavak 297
غَالِيه / *Mixture Of Musk And Ambergris* / Misk ve Amber Karışımı 297
غالمون / *Galmon* / Galmon 298

ÜÇÜNCÜ KİTAP
(ORGANLARI TUTAN HASTALIKLAR) 299

BİRİNCİ ANABÖLÜM
BAŞ HASTALIKLARI 301

1. Makale: Baş ve Beyin Hastalıkları 301
2. Makale: Baş Ağrıları 306
3. Makale: Beynin İltihabik Durumları 307
4. Makale: Başı Tutan Diğer Hastalıklar 309
5. Makale: Hareket Sistemini Etkileyen Beyin Hastalıkları 315

İKİNCİ ANABÖLÜM
PERİFERİK SİNİR HASTALIKLARI 319

ÜÇÜNCÜ ANABÖLÜM
GÖZ ANATOMİSİ VE HASTALIKLARI 325

1. Makale: Gözün Anatomisi ve Konjonktivit 325
2. Makale: Göz Küresi Hastalıkları 326
3. Makale: Göz Kapağı Hastalıkları 329
4. Makale: Görme Yeteneği 331

DÖRDÜNCÜ ANABÖLÜM
KULAK 335

BEŞİNCİ ANABÖLÜM
BURUN 339
1. Makale: Koklama, Patolojileri ve Burun Akıntıları 339
2. Makale: Burun İle İlgili Diğer Hastalıklar 340

ALTINCI ANABÖLÜM
AĞIZ VE DİL 341

YEDİNCİ ANABÖLÜM
DİŞLER 345

SEKİZİNCİ ANABÖLÜM
DİŞ ETİ VE DUDAKLAR 347

DOKUZUNCU ANABÖLÜM
FARİNKS 349

ONUNCU ANABÖLÜM
GÖĞÜS VE AKCİĞER 351
1. Makale: Sesler ve Solunum 351
2. Makale: Fonasyon 353
3. Makale: Öksürük ve Hemoptizi 353
4. Makale: Toraks (Kalp Hariç) Kitleleri ve Yaraları 354
5. Makale: Tedaviler 357

ON BİRİNCİ ANABÖLÜM
KALP 359
1. Makale: Kalp İle İlgili Temel Bilgiler 359
2. Makale: Kalp İle İlgili Ayrıntılı Bilgiler 360

ON İKİNCİ ANABÖLÜM
MEMELER 363

ON ÜÇÜNCÜ ANABÖLÜM
ÖZOFAGUS VE MİDE 365
1. Makale: Özofagus 365
2. Makale: Mide Hastalıkları 366
3. Makale: Sindirim ve Bozuklukları 367
4. Makale: Midenin Diğer Hastalıkları 369
5. Makale: Mideye Giren ve Çıkanlara Göre Mide İle ilgili Bazı Durumlar 371

ON DÖRDÜNCÜ ANABÖLÜM
KARACİĞER 375
1. Makale: Karaciğer İle İlgili Genel Açıklama 375

2. Makale: Karaciğer Yetmezliği, Karaciğer Obstrüksiyonları ve Ağrıları 376
3. Makale: Karaciğer Kitleleri ve Karaciğerde Bütünlüğü Bozan Durumlar . 376
4. Makale: Karaciğer ve Karın Boşluğunda Sıvı Toplanması (Assit) 376

ON BEŞİNCİ ANABÖLÜM
SAFRA KESESİ, DALAK ve İKTER 377
1. Makale: Safra Kesesi, Dalak ve İkter 378
2. Makale: Dalak İle İlgili Ek Bilgiler 378

ON ALTINCI ANABÖLÜM
BAĞIRSAKLAR 379
1. Makale: Bağırsak Anatomisi ve Boşaltım 379
2. Makale: İshalin Tedavisi 381
3. Makale: Bağırsak Ağrıları 382
4. Makale: Kolik Ağrı, İleus ve Diğer Bağırsak Hastalıkları 382
5. Makale: Bağırsak Kurtları 383

ON YEDİNCİ ANABÖLÜM
ANÜS HASTALILARI 385

ON SEKİZİNCİ ANABÖLÜM
BÖBREK HASTALIKLARI 387
1. Makale: Böbrek İle İlgili Genel Açıklama 387
2. Makale: Böbrek İltihapları ve Böbrek Bütünlüğünü Bozan Hastalıklar 388

ON DOKUZUNCU ANABÖLÜM
MESANE VE İDRAR 391
1. Makale: Mesane 391
2. Makale: İdrar 393

YİRMİNCİ ANABÖLÜM
ERKEK ÜREME ORGANLARI 397
1. Makale: Genel Açıklama ve Libido 397
2. Makale: Erkek Üreme Organlarında Libido Haricindeki Konular 398

YİRMİ BİRİNCİ ANABÖLÜM
KADIN ÜREME ORGANLARI 401
1. Makale: İlkeler ve Döllenme 401
2. Makale: Hamilelik ve Doğum 403
3. Makale: Uterus Hastalıkları 404
4. Makale: Uterus Malformasyonları ve Kitle Lezyonları 405

YİRMİ İKİNCİ ANABÖLÜM
AŞİKÂR HASTALIKLAR ve DİĞER ORGANLARI TUTAN HASTALIKLAR 409
1. Makale: Diğer Organları Tutan Hastalıklar 409
2. Makale: Adı Geçen Organ Ağrısının Tedavisi 410

DÖRDÜNCÜ KİTAP
BİRDEN FAZLA ORGANI TUTAN HASTALIKLAR VE KOZMETOLOJİ İLE İLGİLİ KONULAR 413

BİRİNCİ ANABÖLÜM
ATEŞLİ HASTALIKLAR 415
1. Makale: Günlük Yüksek Ateş (Günlük Humma) 415
2. Makale: Kokuşma (Septisemi) Ateşi İle İlgili Genel Açıklama 417

İKİNCİ ANABÖLÜM
HASTALIĞIN SEYRİNİ DEĞİŞTİREN KRİTİK DÖNEMLER 431
1. Makale: Kritik Dönem Tanımı ve Türleri 431
2. Makale: Kritik Dönemin Evreleri 449

ÜÇÜNCÜ ANABÖLÜM
ŞİŞLİKLER VE PÜSTÜLER LEZYONLAR 451
1. Makale: Akut Apse ve Püstüller 451
2. Makale: Soğuk Şişlikler 455
3. Makale: Lepra (Cüzzam) 457

DÖRDÜNCÜ ANABÖLÜM
BÜTÜNLÜĞÜ BOZAN HASTALIKLAR 459
1. Makale: Yaralanmalar İle İlgili Genel Açıklama 459
2. Makale: Laserasyon, Travma, Düşme, Çıkık, Çarpma, Kanama ve Benzeri Durumlar 460
3. Makale: Ülserasyonlar 462
4. Makale: Periferik Sinir Yaralanmaları ve Splintleme İle İlişkili Olmayan Kemik Lezyonları 463

BEŞİNCİ ANABÖLÜM
ATEL (SPLİNT) UYGULAMALARI ve KIRIKLAR 465
1. Makale: Dislokasyonlar 465
2. Makale: Fraktürler 468
3. Makale: Spesifik Fraktürler 470

ALTINCI ANABÖLÜM
ZEHİRLER 475
1. Makale: İçilen Zehirler ve Hayvansal Kaynaklı Olmayan Zehirlenmelerin Tedavisi 475
2. Makale: Hayvansal Kaynaklı Zehirler 481
3. Makale: Haşere Kovucu Yöntemler ve Yılan Sokması Belirtileri ve Türleri 484
4. Makale: İnsan ve Hayvan Isırıkları 488
5. Makale: Akrep, Tarantula ve Diğer Haşere Sokmaları 490

YEDİNCİ ANABÖLÜM
KOZMETOLOJİ İLE İLGİLİ KONULAR 495
1. Makale: Saç ve Saç Kepeği 495

2. Makale: Deri Rengi Değişikleri 500
3. Makale: Deri Rengi Haricindeki Deri Hastalıkları 506
4. Makale: Vücut ve Ekstremiteler 514

BEŞİNCİ KİTAP
BİLEŞİK İLAÇLAR (AKRABAZİNLER) 519

BİRİNCİ ANABÖLÜM
BİLEŞİK İLAÇLAR (AKRABAZİNLER) 521
1. Makale: Panzehir (Tiryak) ve Başlıca Macunlar 521
2. Makale: Geliştirilmiş Laksatifler (Eyaric) 531
3. Makale: Laksatif Etkisi Olan ve Olmayan Sindirim Düzenleyici İlaçlar 534
4. Makale: Toz Şekline Getirilmiş İlaçlar, Kuru İlaçlar ve Çocuklar İçin Hazırlanan Şuruplar 541
5. Makale: Yalama Şeklinde Alınan İlaçlar 543
6. Makale: Şurup ve Meyve Suları 544
7. Makale: Reçel Şeklinde Olan İlaçlar 552
8. Makale: Tablet Şeklinde Olan İlaçlar 553
9. Makale: Bitki Suları ve Pilül Şeklinde Olan İlaçlar 556
10. Makale: Yağ Şeklinde Olan Preparatlar 559
11. Makale: Merhem ve Pansumanlar 563
12. Makale: Organları Tutan Hastalıklara Göre Verilen Bileşik İlaçlar 565

İKİNCİ ANABÖLÜM
ÇEŞİTLİ HASTALIKLARDA DENENMİŞ AKRABAZİNLER 573